

Ýigrimi bäşinji duşuşygyň ikinji günü
MC(25) Žurnal № 2, Gün tertibiniň 7-nji maddasy

№ 3/18-nji ÇÖZGÜT ŽURNALISTLERIŇ HOWPSUZLYGY

Ministrler Geňeşi,

ÝHHG-niň ähli kabul eden pikiriňi erkin beýan etmek hukugyna, metbugat azatlygyna we maglumat akymynyň azatlygyna degişli borçnamalaryny, şol sanda gatnaşyjy döwletler tarapyndan pikiriňi erkin beýan etmek hukugynyň döwlet häkimiýetleriniň gatyşmazlygyna we döwlet serhetlerine garamazdan öz pikiriňi goldamak hem-de maglumat we pikir almak we ýaýratmak azatlygynyň öz içine alýandygy tassyklanan 1975-nji ýylyň Helsinki Jemleýji resminamasynda we 1990-njy ýylyň Kopengagen Resminamasynda beýan edilen borçnamalaryny ýene bir gezek tassyklap,

adam hukuklarynyň Ählumumy Jarnamasyna, hususan-da onuň 19-njy maddasyna hem-de Raýat we syýasy hukuklar baradaky halkara paktyna (RSHHP), hususan-da onuň 19-njy maddasyna laýyklykda, her bir adamyň pikir azatlygyna we ony erkin beýan edip bilmek hukugyna eýedigini, munuň demokratik jemgyýetiň esasy binýatlarynyň şeýle hem onuň ösmeginiň we öňe gitmeginiň esasy şertleriniň biri bolup durýandygyny ýatlap,

şeýle hem pikiriňi erkin beýan etmek hukugynyň diňe kanunda göz önünde tutulan we RSHHP-ň 19-njy maddasynyň 3-nji bölümünde beýan edilen sebäpler esasynda çäklendirmelere sezewar edilip bilinjekdigini ýatlap,

Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Geňeşiniň adam ölçegi boýunça Konferensiýasynyň 1991-nji ýyldaky Moskwa Duşuşygynyň Resminamasynda bellenişi ýaly, garaşsyz habar beriş serişdeleriniň erkin we açyk jemgyýet hem-de jogapkär dolandyryş ulgamlary üçin möhüm şert bolup durýandygyny we adam hukuklaryny hem-de esasy azatlyklaryny goramakda aýratyn ähmiýete eýedigini ýene bir gezek tassyklap,

žurnalistikanyň we tehnologiýalaryň ösýändigini hem-de munuň jemgyýetçilik pikir alyşmalaryna goşant goşýandygyny, şol bir wagtyň özünde žurnalistleriň howpsuzlygyna howp salýan töwekgelçilikleriň gerimini giňeldip biljekdigini ykrar edip,

Birleşen Milletler Guramasynyň 2030-njy ýyla çenli döwür üçin durnukly ösüş ulgamynyň Gün tertibinde göz önünde tutulan degişli durnukly ösüş maksatlaryny we

wezipelerini durmuşa geçirmek üçin žurnalistleriň howpsuzlygyny üpjün etmegiň we olary goramagyň wajypdygyny belläp,

žurnalistleriň işiniň, olaryň özleriniň we olaryň maşgala agzalarynyň zorlugyň obýekti bolmak howpuna, şeýle hem, şol sanda sanly tehnologiýalaryň üsti bilen amala aşyrylýan haýbat atma we yzarlama howpuna sezewar bolup biljekdigini, munuň bolsa žurnalistleri öz işini dowam etdirmekden el çekdirip ýa-da öz-özünü senzura etmegine iterip biljekdigini ykrar edip,

žurnalistlere garşy esassyz çäklendiriji çäreleriň ulanylmagynyň olaryň howpsuzlygyna täsir edip biljekdigini, olara jemgyýetçilige habar bermäge mümkinçilik bermeyändigini we şeýlelikde pikirini erkin beýan etmek hukugynyň amala aşyrylmagyna ýaramaz täsir edýändigini alada bilen belläp,

Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Geneşiniň adam ölçegi boýunça Konferensiýasynyň 1991-nji ýyldaky Moskwa Duşuşygynyň Resminamasynda bellenilişi ýaly, öz territoriýalaryndaky köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň daşary ýurt habarlar çeşmelerine we maglumat hyzmatlaryna çäksiz elýeterlilikleriniň bolmalydygyny, döwlet häkimiýet edaralary tarapyndan gatyşmasyz, serhetlere garamazdan jemgyýetçiligiň şol sanda daşary ýurt neşirleri we gepleşikleri arkaly maglumatlary we ideýalary almak hem-de ýaýratmak babatda şuna meňzeş azatlyklardan peýdalanjakdygyny, şeýle hem şol hukugy amala aşyrmak boýunça islendik çäklendirmeleriň kanun esasynda bellenilmelidigini we halkara ülnülerine laýyk gelmelidigini ýene bir gezek tassyklap,

şahsy durmuşa esassyz ýa-da bikanun gatyşmakdan goranmak hukugynyň bozulmagynyň we çäklendirilmeginiň žurnalistleriň howpsuzlygyna täsir edip biljekdigi barada alada bildirip,

ähli adam hukuklarynyň bozulmalary we žurnalistleriň howpsuzlygyna zeper ýetirýän, şol sanda olaryň alyp barýan işlerini basyp ýatymaklyga gönükdirilen adam öldürmeleri, gynamalary, mejbury ýitirim etmeleri, esassyz tussag etmeleri, esassyz saklamalary we esassyz kowmalary, gorkuzmalary, yzarlamalary we fiziki, hukuk, syýasy, tehnologik ýa-da ykdysady görnüşli haýbat atmalary öz içine alýan kanuna garşy hereketler babatynda çuňňur alada bildirip,

zenan žurnalistleriň öz işleri bilen baglanyşykly, şol sanda sanly tehnologiýalaryň üsti bilen ýüzbe-ýüz bolýan aýratyn töwekgelçilikleri babatynda alada bildirip, şeýle hem olaryň iň mümkin bolan ýokary howpsuzlygyny üpjün etmegiň hem-de zenan žurnalistleriň tejribeleriniň we kynçylyklarynyň netijeli hasaba alynmagynyň wajypdygyny nygtap,

žurnalistleriň saýlawlar barada habar bermekdäki, hususan-da jemgyýetçiligi dalaşgärler, olaryň maksatnamalary we bolup geçýän çekeleşmeler barada habarly etmekdäki möhüm ornuny ykrar edip, şeýle hem žurnalistleriň şeýle işleri sebäpli sezewar bolup biljek haýbat atmalary we zorlukly hüjümleri babatynda çuňňur alada bildirip,

žurnalistleriň geçirýän derňewleriniň ähmiýetini, şeýle hem habar beriş serişdeleriniň jeza almak howpundan gorkmazdan derňew geçirmek we derňewleriniň netijelerini, şol sanda Internet arkaly çap etmek ukybynyň jemgyýetlerimizde, şol sanda döwlet edaralaryny we wezipeli adamlary jogapkärçilige çekmek babatynda möhüm orun tutup biljekdigini ykrar edip,

žurnalistleriň işini, jemgyýetçiligiň ynamyny we žurnalistikanyň ygtybarlylygyna bolan ynamy gowşatmaga gönükdirilen ýörite maksatly kampaniýalaryň köpeliýändiginden aladalanyp, munuň bolsa žurnalistlere garşy haýbat atmak töwekgelçiligini we zorlugy ýokarladyryp biljekdigini ykrar edip,

şeýle hem syýasy ýolbaşçylaryň, döwletiň wezipeli adamlarynyň we/ýa-da häkimiýet edaralarynyň žurnalistleri gorkuzmak, olara haýbat atmak, olara garşy edilýän zorluga goldaw bermek ýa-da ony ýazgarmakdan saklanmak ýaly ýagdaýlaryna alada bildirip,

žurnalistleriň howpsuzlygyna, beýleki zatlaryň hatarynda terrorçylykly toparlardan we jenaýatçylykly guramalardan abanýan howplaryň artýandygyna çuňňur alada bildirip,

şeýle hem sanly tehnologiýalar eýýamynda žurnalistleriň howpsuzlygyna howp salýan aýratyn töwekgelçilikleri, şol sanda žurnalistleriň haker hüjümleriniň, bikanun ýa-da esassyz gözegçilikleriň ýa-da habar alyşmalarynyň ele geçirilmeginiň obýektine öwrülme, munuň bolsa olaryň pikirlerini erkin beýan etmek hukugyndan we şahsy durmuşa esassyz ýa-da bikanun gatyşmaklykdan goranmak hukugyndan peýdalanmaklaryna ters gelýändigini nygtap,

1994-nji ýylda Budapeştde ýokary derejede geçirilen ÝHHG-niň duşuşygynda bellenilişi ýaly, gatnaşyjy döwletleriň žurnalistlere garşy ähli hüjümleri we yzarlamalary ýazgarýandyklaryny we şeýle hüjümler hem-de yzarlamalar üçin gönüden-göni jogapkär taraplary jogapkärçilige çekmäge çalyşjakdyklaryny ýene bir gezek tassyklap, şeýle hem žurnalistlere garşy edilen jenaýatlar üçin jogapkärçilige çekmekligiň geljekde şeýle hüjümleriň önüni almakda esasy element bolup durýandygyny ykrar edip,

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy tarapyndan yglan edilen, 2-nji noýabryň Žurnalistlere garşy edilen jenaýatlar üçin jezasyzlyga garşy göreşmegiň halkara güni (IDEI) hökmünde bellenilmeginiň ähmiýetini nygtap,

žurnalistlere garşy edilen zorlukly hüjümleriň jezasyz galýan şertlerinde jeza berilmezlik ýagdaýy barada alada bildirip, şeýle hem hökümetleriň, kanun çykaryjy edaralaryň we kazyýet edaralaryň, beýleki çäreleriň hatarynda, žurnalistlere garşy edilýän jenaýatlar üçin jogapkär bolanlary köpçülikleýin ýazgarmak we kanuna laýyklykda jogapkärçilige çekmek arkaly žurnalistleriň işlemegi üçin howpsuz şertleriň döredilmegindäki we olaryň howpsuzlygyny üpjün etmektäki ornuny ykrar edip,

ýaragly çaknyşyk şertlerinde žurnalistlere, köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň işgärlerine we şolara degişli işgärlere garşy amala aşyrylýan ähli hukuk bozulmalary we jenaýatlary ýazgarýan, şeýle-de ýaragly çaknyşyk sebitlerinde howply iş saparlarynda bolan žurnalistleriň, köpçülikleýin habar beriş serişdeleriň işgärleriniň we şolara degişli işgärleriň, eger olar raýat taraplary hökmündäki derejesine ters gelmeýän hereketleri amala aşyрмаýan bolsalar, raýat taraplar hökmünde garalmalydygyny we goralmanydygyny ykrar edýän Birleşen Milletler Guramasynyň Howpsuzlyk Geňeşiniň 1738 (2006) we 2222 (2015) belgili Kararlary barada ýatladyp,

Gatnaşyjy döwletleri aşakdakylara çagyýar:

1. Pikiriňi erkin beýan etmek we metbugat azatlygy bilen baglanyşykly ÝHHG-niň ähli borçnamalaryny we özleriniň halkara borçnamalaryny, şol sanda döwlet serhetlerine

garamazdan maglumat gözlemek, almak we ýaýratmak azatlygyna hormat goýmak, ony höweslendirmek we goramak arkaly doly durmuşa geçirmäge;

2. Metbugat azatlygyna degişli kanunlaryny, syýasatlaryny we tejribelerini öz halkara hukuk we beýleki borçnamalaryna doly laýyk getirmäge hem-de žurnalistleriň öz işini garaşsyz we esassyz gatyşmazlyk şertlerinde ýerine ýetirmek mümkinçiligini çäklendirmez ýaly olary gaýtadan gözden geçirmäge, gerek bolsa ýatymaga ýa-da düzedişler girizmäge;
3. Žurnalistlere garşy ähli hüjümleri we olara garşy amala aşyrylýan zorluk hereketlerini, şol sanda öldürmek, gynamak, mejbury ýitirim etmek, esassyz tussag etmek, esassyz saklamak we esassyz ýurtdan çykarmak, islendik görnüşdäki gorkuzmak we yzarlamak, şol sanda fiziki, hukuk, syýasy, tehnologik ýa-da ykdysady görnüşinde olaryň işini basyp ýatymak we/ýa-da redaksiýalarynyň işini bikanun güýç ulanmak arkaly ýapmaga mejbur etmek maksady bilen ulanylýan haýbat atmalary, şol sanda çaknyşyk şertlerinde amala aşyrylýan hereketleri, köpçüligiň önünde we şertsiz ýazgarmak;
4. Şeýle hem zenan žurnalistleriň öz işi bilen baglanyşykly, şol sanda sanly tehnologiýalaryň üsti bilen amala aşyrylýan jynsy häsiýetli azar bermeler, yzarlamalar haýbat atmalar, gorkuzmalar we zorluk ulanmalar ýaly hüjümleri açyk we gürrüňsiz ýazgarmaga;
5. Esassyz tussag edilen ýa-da saklanan, ýesir alnan ýa-da mejbury ýitirim edilmäniň pidasy bolan ähli žurnalistleriň haýal etmän we hiç hili şertsiz boşadylmaklary üçin tutanyerli çagyrys etmäge;
6. Žurnalistlere garşy edilýän jenaýatlaryň jezasyz galdyrylmagyny bes etdirmek maksady bilen, geljekdäki hüjümleriň önüni almagyň esasy şertleri hökmünde jogapkärçilige çekmek arkaly, şol sanda günäkärleri kazyýet jogapkärçiligine çekmek we jebir çekenleriň hukuk gorag serişdelerine elýeterliligini üpjün etmek üçin žurnalistlere garşy edilýän zorluk we haýbat atmak hereketleriniň hukuk goraýjy edaralary tarapyndan çalt, netijeli we tarapgöýsiz derňew edilmegini üpjün etmek arkaly netijeli çäreleri görmäge;
7. Žurnalistleriň sezewar bolup biljek töwekgelçiliklerini ýa-da howplaryny azaltmak, şeýle hem žurnalistleriň ygtybarlylygyna bolan ynamyň we garaşsyz žurnalistikanyň ähmiýetine bolan hormatyň pese düşmegine ýol bermezlik maksady bilen, syýasy ýolbaşçylaryny, wezipeli adamlary we/ýa-da häkimiýet edaralaryny žurnalistlere garşy haýbat atmakdan, olary gorkuzmakdan ýa-da şeýle zorluklara göz ýummakdan saklanmaga we şeýle hereketleri ýazgarmaga çagyrmaga;
8. Şeýle hereketleriň žurnalistleriň adam hukuklaryndan peýdalanmaklaryna ters gelýändigini we olary zorlugyň obýekti bolmak töwekgelçiligine sezewar edip biljekdigini hem-de howpsuzlyklaryny howp astynda goýup biljekdigini bellemek bilen, žurnalistleriň şifrlí we anonim tehnologiýalaryny ulanmaklaryna esassyz ýa-da bikanun päsgel bermekden şeýle hem bikanun ýa-da esassyz gözegçilik usullaryny ulanmakdan saklanmaga;
9. Döwlet edaralaryny we hukuk goraýjy edaralaryny žurnalistleriň howpsuzlygyny üpjün etmek zerurlygy bilen baglanyşykly habarlylygy ýokarlandyrmak we okuw hünär taýýarlyk işleri bilen meşgullanmaga höweslendirmäge we zerur bolan halatynda raýat jemgyýetiniň şeýle çärelere gatnaşmagyny goldamaga;

10. Mümkün bolan ýagdaýynda, žurnalistlere garşy edilen hüjümler we zorluk ýagdaýlary barada milli maglumat ýygnaýyş, seljeriş we hasabat beriş ulgamyny döretmäge ýa-da ony pugtalandyrmaga;
11. Gatnaşyjy döwletleriň halkara adam hukuklary kadalary boýunça borçnamalaryna laýyklykda, žurnalistleriň howpsuzlygyna zyýan ýetirip biljek we/ýa-da olary senzura sezewar edip biljek we jemgyýetçiligi habarly etmek işlerine päsgel berip biljek edifamasiýa (abraýdan düşürmek) baradaky kanunlaryň aş a berk sanksiýalary ýa-da jezalary öz içine almazlygyny üpjün etmäge hem-de zerur bolan halatynda şeýle kanunlary gözden geçirmäge we ýatyrmaga;
12. Žurnalistleri goramak boýunça ulanylýan hukuk çarçuwalaryny we ÝHHG-niň ähli degişli borçnamalaryny has netijeli durmuşa geçirmäge;
13. Žurnalistleriň howpsuzlygy baradaky meseleleri hem öz içine almak bilen ÝHHG-niň metbugat azatlygy meseleleri boýunça wekili bilen doly hyzmatdaşlyk etmäge;
14. ÝHHG-niň metbugat azatlygy meseleleri boýunça wekilini öz ygtyýarnamasyna laýyklykda, ÝHHG-niň ähli agza döwletlerinde žurnalistleriň howpsuzlygynyň goralmagyny we onuň has netijeli üpjün edilmegini dowamly goldamaga gönükdirmek.

TURKMEN
Original: ENGLISH

**ÝEWROPADA HOWPSUZLYK WE HYZMATDAŞLYK
GURAMASYNYŇ IŞ TERTIBINIŇ IV.1(A) 6-NJY BENDINE
LAÝYKLYKDA BERLEN
DÜŞÜNDIRIŞ BEÝANATY**

Ýewropa Bileleşiginde başlyklyk edýän döwlet hökmünde Awstriýanyň wekiliýeti sözi Ýewropa Bileleşiginiň wekiline berdi, ol bolsa aşakdaky beýanat bilen çykyş etdi:

“Žurnalistleriň howpsuzlygy hakyndaky şu kararyň kabul edilmegi bilen baglylykda, men Ýewropa Bileleşiginiň we onuň agza döwletleriniň, Albaniýanyň, Kanadanyň, öňki Ýugoslawiýa Makedoniýa Respublikasynyň, Ukrainanyň we Çernogoriýanyň adyndan ÝHHG-niň Iş Tertibiniň IV.1(A) 6-njy bendine laýyklykda şu düşündiriş beýanaty bilen tanyşdyrmak isleýärin:

Biz bu möhüm kararyň kabul edilmegini goldaýarys, onuň žurnalistleriň howpsuzlygy baradaky gyssagly meseläni çözmekdäki ÝHHG-niň we ähli gatnaşyjy döwletleriň tagallalaryny pugtalandyryjakdygyna ynanyarys.

Birleşen Milletler Guramasynyň Adam Hukuklary Komitetiniň 34 belgili umumy düşündirişinde bellenilişi ýaly, žurnalistika işine köp taraplar gatnaşýar. Biz žurnalistleri goramak boýunça tagallalaryň diňe resmi taýdan ykrar edilen žurnalistler bilen çäklenmän, eýsem köpçülikleýin diňleýjilere ýetmek üçin täze habar beriş serişdelerini ulanýan kömekçi işgärleri we beýlekileri, ýagny ‘raýat žurnalistlerini’, bloggerleri, sosial ulgamlarda işjeň adamlary we adam hukuklaryny goraýjylary hem öz içine almalydygyny aýdyň görkezýän terminologiýa babatynda ylalaşyga gelnip bilinmändigine gynanýarys. Ýewropa Bileleşigi heniz hem şu garaýyşda galmagyna dowam edýär.

Şeýle hem biz şu mowzuk boýunça ÝHHG-niň kararlarynyň halkara kadalaryna, şol sanda Birleşen Milletler Guramasynyň kabul eden degişli jarnamalaryna, hususan-da 2018-nji ýylyň 27-nji sentýabryndaky Adam Hukuklary Geňeşiniň 39/6 belgili jarnamasyna we 2017-nji ýylyň 19-njy dekabryndaky BMG-niň Baş Assambleýasynyň 72/175 belgili jarnamasyna doly laýyk gelmeginiň wajypdygy barada bellemek isleýäris. Biz şu babatda ylalaşyga gelnip bilinmändigine gynanýarys.

Jenap Başlyk, şu beýanatyň tekstini şu Karara we Duşuşygyň žurnalyna goşundy hökmünde goşmagyňyzy haýys edýäris.”

TURKMEN
Original: ENGLISH

**ÝEWROPADA HOWPSUZLYK WE HYZMATDAŞLYK
GURAMASYNYŇ IŞ TERTIBINIŇ IV.1(A)6-NJY BENDINE
LAÝYKLYKDA BERLEN
DÜŞÜNDIRIŞ BEÝANATY**

Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň wekiliýeti tarapyndan:

“Biz žurnalistleriň howpsuzlygyny we pikirini erkin beýan etmek azatlygyny berk goldaýarys. Biz köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň wekilleri we jemgyýetçiligiň agzalary tarapyndan pikirini erkin beýan etmek, şol sanda islendik görnüşli maglumatlary we pikirleri gözlemek, edinmek we ýaýratmak azatlygyny amala aşyrmakdaky islendik çäklendirmeleriň, döwletleri öz çäklerindäki we ýurisdiksiýasyndaky ähli adamlara pikirini erkin beýan etmek hukugyna hormat goýmaga we ony üpjün etmäge borçlandyran Raýat we Syýasy Hukuklar Hakyndaky Halkara Paktyň (RSHHP) 19-njy maddasy boýunça döwletleriň borçnamalaryna laýyk gelmelidirini ýene bir gezek tassyklaýarys. Biz şu mesele boýunça “halkara kadalaryna” edilýän islendik salgylanmalary şeýle borçnamalara salgylanma hökmünde düşüňäris. Biz Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Geňeşiniň adam ölçegleri boýunça Konferensiýasynyň 1991-nji ýyldaky Moskwa Duşuşygynyň Resminamasyndaky kesgitlenen pikirleriň gaýtadan tassyklanylmagyna, şol Duşuşykda garalan aladalanmalaryň mazmunyna degişli diýip düşüňäris.

Sag boluň.

Jenap Başlyk, şu beýanatyň tekstini şu Karara we Duşuşygyň žurnalyna goşundy hökmünde goşmagyňyzy haýyş edýäris.”